

Зауваження та пропозиції Національної асоціації адвокатів України до проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану» (реєстр. №7183 від 20.03.2022 р.)

№	Положення проекту № 7183	Зауваження та пропозиції
1	<p>Стаття 615 Частина 1 ...</p> <p>3) відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом – строк досудового розслідування у кримінальному провадженні зупиняється та підлягає поновленню, якщо підстави для зупинення перестали існувати. До зупинення досудового розслідування прокурор зобов'язаний вирішити питання про продовження строку тримання під вартою;</p>	<p>У проекті низка повноважень слідчого судді на період воєнного стану «делеговано» керівнику органу прокуратури. Разом з тим у п. 3 ч. 1 ст. 615 йдеться про прокурора, а не про керівника органу прокуратури, що звужує гарантії навіть у межах цих спеціальних норм КПК України. Крім того, положення «зобов'язаний» вказує на те, що запобіжний захід має бути обраний в усіх випадках, навіть за відсутності обґрунтованої підозри та ризиків. Тому останнє речення має бути викладене у редакції: «До зупинення досудового розслідування керівник органу прокуратури за наявності достатній підстав вирішує питання про продовження строку тримання під вартою;»</p>
2	<p>5) відсутня об'єктивна можливість виконання процесуальних дій у строки, визначені статтями 220, 221, 304, 306, 308, 376, 395, 426 цього Кодексу, – такі процесуальні дії мають бути проведені невідкладно за наявності можливості, але не пізніше ніж через 15 днів після припинення чи скасування воєнного стану;</p>	<p>Сумніви викликає наявність у переліку ст. 376 КПК України «Проголошення судового рішення», адже якщо суд або слідчий суддя здатний ухвалити судове рішення, то є можливість і його проголосити</p>
3	<p>б) наявні випадки для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, визначені статтею 208 цього Кодексу, або виникли обґрунтовані обставини, які дають підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи,</p>	<p>Якщо наявні випадки для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, визначені статтею 208 КПК України, то є загальна норма КПК України, яка дозволяє здійснювати затримання. Формулювання «можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи,</p>

	<p>підозрюваної у вчиненні злочину, – уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду або постанови керівника органу прокуратури затримати таку особу.</p>	<p>підозрюваної у вчиненні злочину» не відповідає ст. 29 Конституції України</p>
4	<p>Під час дії воєнного стану затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше двохсот шістнадцяти годин з моменту затримання повинна бути доставлена до органу досудового розслідування, уповноваженого прокурора або суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу</p>	<p>Не зрозуміле формулювання «двохсот шістнадцяти годин з моменту затримання». Це 9 днів, з яких причин обраний цей строк, неясно. Як видається, він є задовгим і, крім того, не відповідає ст. 29 Конституції України</p>
5	<p>Стаття 615 Частина 4 4. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність керівника органу прокуратури, прийняті або вчинені на виконання повноважень, визначених частиною першою цієї статті, розглядаються слідчим суддею того суду, в межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – найбільш територіально наближеного до нього суду, що може здійснювати правосуддя, або іншого суду, визначеного в порядку, передбаченому законодавством.</p>	<p>Формулювання «розглядаються слідчим суддею того суду, в межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування» вказує на те, що у стадії досудового розслідування, навіть у ситуації, коли у певних місцевостях ситуація зміниться і будуть функціонувати суди, скарги до початку судового провадження розглянуті не будуть. Зважаючи на те, що «делегування» повноважень слідчого судді саме собою обмежує права учасників кримінального провадження, формулювання щодо неможливості розгляду скаргу у досудовому розслідуванні по суті нівелює інституту судового контролю. Така ситуація неприпустима. Отже, пропонуємо таке формулювання: «4. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність керівника органу прокуратури, прийняті або вчинені на виконання повноважень, визначених частиною першою цієї статті, розглядаються слідчим суддею того суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в разі</p>

		<p>неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – найбільш територіально наближеного до нього суду, що може здійснювати правосуддя, або іншого суду, визначеного в порядку, передбаченому законодавством.»</p>
6	<p>Стаття 615 Частина 11</p> <p>11. Показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.</p> <p>Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.</p>	<p>Ці формулювання дозволятимуть використати показання у суді незалежно від підстав, за яких свідок, потерпілий, обвинувачений у суді не допитується. Розуміючи ризики для усіх людей в умовах воєнного стану, вкажемо на ризики такого широкого використання показань, де обмежені права сторони захисту не урівноважено належними процесуальними гарантіями, як того вимагають стандарти практики ЄСПЛ. Вважаємо, що для показань свідка, потерпілого має бути вказана об'єктивна неможливість його допиту у суді.</p> <p>Для підозрюваного – лише у разі, коли здійснюватиметься провадження <i>in absentia</i></p>
7	<p>Стаття 615 Частина 12</p> <p>12. Слідчий, прокурор забезпечує участь захисника у проведенні окремої процесуальної дії за першої можливості, у тому числі у разі неможливості явки захисника – із застосуванням технічних засобів (відео, аудіозв'язку) для</p>	<p>У кримінальних провадження забезпечення ефективного захисту дистанційно не завжди можливо. Отже, має бути врахована думка захисника щодо можливості здійснення «дистанційного захисту».</p> <p>Пропонуємо формулювання: «12. Слідчий, прокурор забезпечує участь захисника у проведенні окремої процесуальної дії за першої</p>

	<p>забезпечення дистанційної участі захисника.</p> <p>Слідчий, прокурор забезпечує участь перекладача для перекладу пояснень, показань або документів підозрюваного, потерпілого за першої можливості. За наявності обставин, що унеможливають участь перекладача у кримінальному провадженні, слідчий, прокурор має право особисто здійснювати переклад пояснень, показань або документів, якщо він володіє однією з мов, якими володіє підозрюваний, потерпілий.</p>	<p>можливості, у тому числі у разі неможливості явки захисника – із застосуванням технічних засобів (відео, аудіозв'язку) для забезпечення дистанційної участі захисника, у разі, якщо захисник на це погоджується».</p> <p>Положення «За наявності обставин, що унеможливають участь перекладача у кримінальному провадженні, слідчий, прокурор має право особисто здійснювати переклад пояснень, показань або документів, якщо він володіє однією з мов, якими володіє підозрюваний, потерпілий» пропонуємо видалити, зважаючи на те, що з урахуванням ситуації, яка склалася через російську агресію і те, що мова держави-агресора не є непоширеною, а отже, можна знайти осіб, які розуміють цю мову, при тому, що відсутні формальні вимоги до перекладача у КПК України</p>
8	<p>Стаття 615 Частина 15</p> <p>15. Майно, на яке накладено тимчасовий арешт у порядку, передбаченому статтею 173 цього Кодексу, під час воєнного стану може бути примусово відчужено або вилучено на користь держави відповідно до пункту 4 частини першої статті 8 Закону України "Про правовий режим воєнного стану" за погодженням із керівником відповідного органу прокуратури"</p>	<p>КПК України не містить формулювання «тимчасовий арешт», тому про яке майно йдеться, незрозуміло. Крім того, це формулювання про відчуження майна без судового рішення суперечить ст. 41 Конституції України і фактично порушує презумпцію невинуватості, адже особа заздалегідь розглядається як така, що буде визнана винуватою, бо її майно вже відчужено або вилучено. Не враховано і конституційну гарантію про відшкодування вартості майна. Це питання – не предмет регулювання КПК України</p>

Зауваження та пропозиції до Законопроекту № 7183 підготовлено членом Комітету з кримінального права та процесу, що діє в складі НААУ Іриною Гловіюк.